

292. Orosháza-Községporta, Kisfaludy utca

(Békés megye) Sza, Á

2004. október 27-én új lelőhelyet azonosítottam Orosháza DNy-i részében, a Községporta nevű városrészben. ÉK-DNy-i irányú ősmeder húzódik itt, melynek déli partján gyűjtöttem az edénytöredékeket. A partvonalat igen jelentős medret kísér, s a vonulat egy darabon kissé kiemelkedik. Ez a kiemelkedés a Kisfaludy utca Ny-i oldaláig követhető nyomon, attól K-re már nem, ott a település lapos. A lelőhely valószínűleg nem terjed ki arra a területre. A 1410/1 helyrajzi számú ingatlan kb. 50 m-es körben találtam a cserepeket. A gyűjtött leletanyagban dominált a késő szarmata korba sorolható leletanyag (függőleges falú, lekerekített peremű, vékony falú, perem alatt hornyolt darab), és emellett találtam néhány Árpád-kori edénytöredéket is.

RÓZSA ZOLTÁN

293. Orosháza, Springer-dűlő, Borsos-tanya

(Békés megye) Sza

Az Orosházát elkerülő út nyomvonala csak érintette a lelőhelyet, itt mintegy 3500 m² területen folytattunk ásatásokat 2004 májusában. A feltárások egy műhelygödört eredményeztek, amely a felszínen talált leletanyag alapján vélhetően szarmata kori. Feltárni a magasan álló talajvíz és a folyóhomok miatt nem állt módunkban.

RÓZSA ZOLTÁN

294. Orosháza, Vásárhelyi út

(Békés megye) Ő, Sza, Á

2004. május 11-én helyszíni szemlét tartottunk a 1395, 0384/4, 0384/6, 0387/7, 0384/8, 0384/9 helyrajzi számú ingatlanokon. A tervezési terület mélyebben fekvő ÉNy-i, 47. sz. út melletti része vizenyős, sűrű növényzettel és náddal benőtt. Ettől DK-re egy kb. 2-3 m-rel magasabban fekvő háton mintegy 500 m hosszon, 200 m szélességben népvándorlás kori (többnyire szarmata), Árpád-kori és őskori jellegű kerámiaanyagot gyűjtöttünk. A lelőhely a tervezési területet meghaladja, ÉK-i irányban mintegy 60 m-ig, DNy-i irányban kb. 200 m-ig követhető volt. A hát DNy-i végén kb. 45°-os szöveget zár be egy másik, átlagosan 2 m-rel magasabb vonulattal. Tengersizint feletti magassága 89-90 m. Ezen a vonulaton a lelőhely körvonalait búzavetés miatt meghatározni már nem lehetett. A lelőhelyen gyűjtött edénytöredéket és orsógombot átadtuk az orosházi múzeum gyűjteménye számára.

Munkatársak: Harkai István, Rózsa Zoltán.

HUSZÁR EDIT

295. Orosháza, Vásárhelyi út, Szűcs-tanya

(Békés megye) LT, Sza, A, Á

2004. október-novemberben szondázó, majd az eredmények ismeretében végzett megelőző feltárás során

összesen 8200 m²-nyi területet kutattunk, 116 objektumot tártunk fel a területen.

Ásatásaink során napvilágra került egy késő szarmata-hun kori település keleti sávja. Az egykori teleperítő árok által övezett területen 3-4 házat, néhány kisebb-nagyobb árkot és több gödört találtunk, melyek mindegyikében jellegzetes késő szarmata kori edénytöredékek voltak, néhány esetben erős pusztulási réteggel, az egyik gödörben emberi csontvázal.

Szondázó árkaikkal és szelvényeinkkel 3 olyan ponton ástunk – egymástól nagyobb távolságban –, ahol az Árpád-kori magyarság településnyomait találtuk meg. Ezek házakból, több kemencés műhelygödörből és kisebb számú gödörből alkottak 1-1 komplexumot, mely egységeket széles, általában több ágú árkok kerítették, választottak el egymástól. Az Árpád-kori leletanyag szegényes volt, de korhatározó: kizárólag korai típusú bogrács- és tálpermek kerültek elő a lelőhelyen.

A feltárt terület déli részén egy szórványosnak mondható kelta kori objektum is előkerült, illetőleg egy magányos, 7. század végi avar sírt tártunk fel.

Munkatársak: Fekete Zoltán, Kovács Orsolya, Lichtenstein László, R. Feldmann Natália, Tugya Beáta.

RÓZSA ZOLTÁN

296. Ostoros, Rácpa-dűlő

(Heves megye) Pa, R?

2004. november 27-én terepbejárást végeztünk az Ostoros és Novaji patak által határolt ÉNy-DK-i irányú dombsor egyik tagján. A leletanyagot a Rácpa-dűlő Hálás-tetőnek nevezett északi részéről gyűjtöttük: 3 vakarót, 2 árvésőt, 2 retusált pengét és 1 szilánkolt eszközt, valamint 53 szilánkot és 7 pengét. Előkerült még néhány jellegtelen, apró kavicsal soványított őskori (rézkori?) oldaltöredék. A szőlőművelés során felszínre került leletanyagban keveredik egy középső paleolit levél-eszközös ipar és a felső paleolit Aurignacien kultúra anyaga.

Munkatárs: Béres Sándor.

ZANDLER KRISZTIÁN

297. Oszkó határa

(Vas megye) U, B, Ró, Á, Kö

2004. márciusban, májusban és júniusban terepbejárást végeztünk a településrendezési tervhez kapcsolódóan.

Berek: A lelőhely a községtől délre helyezkedik el, a Verna-patak (Sió-patak) jelenlegi medrétől kb. 50 m-re Ny-ra, egy vízjárásos területből (berekből) kiemelkedő kisméretű dombon, a szántásban semmit sem találtunk, csupán a lelőhely déli oldalán, a leszántott földben leltünk egyetlen cseréptöredéket. Az itt korábban gyűjtött cserepek alapján a berekből kiemelkedő dombon a korai Árpád-korban rövid ideig megtelepedtek.

Csoma-dűlő: A lelőhely a községtől Ny-ra található, a Csapás nevű dűlőút déli oldalán, attól mintegy 150

m-re délre. A korábbi megfigyelések alapján a lelőhely kiterjedése K-Ny-i irányban kb. 150 m lehet. A korábbi és a jelenlegi gyűjtésből származó cserepek alapján a településnyomot az újkőkor időszakára (DVK és lengyeli kultúra) idejére keltezhetjük. A lelőhelyről az 1980-as években gyűjtött cserepek, kőeszközök a Vasvári Múzeumba, 2004-ben a leletek a Savaria Múzeum régészeti gyűjteményébe kerültek.

Farkaslyuki-dűlő (hrsz.: 0179/5): A lelőhely a községtől délre található a Verna-patak (Sió-patak) K-i oldalán emelkedő dombháton. Az egykor Alsóoszkóból Kozmafára vezető úttól K-re, egy domb tetején, legalább 200×50 m-es, É-D-i irányban elnyúló területen elszórva jellegtelen őskori cserepeket gyűjtöttünk.

Hegytáji-dűlő (hrsz.: 0179/1-2): A lelőhely a községtől délre terül el a Verna-patak (Sió-patak) K-i oldalán emelkedő domboldalon. Az egykor Alsóoszkóból Kozmafára vezető úttól Ny-ra, egy domb tetején, és annak Ny-i oldalán, egy legalább 200×200 m-es területen a felszínen elszórva jellegtelen őskori, római kori és Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk.

Keleti kertalja, Kossuth utca 48-50. (hrsz.: 35-36/2): A lelőhely a község középkori templomától KDK-re található, egy különálló kis dombon, a felszínen, egy kisebb területen (kb. 20×20 m) középkori kerámia- és téglatöredékek gyűjthetők. Ugyanitt egy szétszántott kemence nyoma is látszik a szántásban. A kisméretű településmaradvány a középkori Oszkó egyik épületének helye volt, amelynek kora a gyűjtött cserepek alapján a 13-14. századra keltezhető.

Magyarosi-dűlő (hrsz.: 0190/16-17): A lelőhely a községtől délre helyezkedik el, a Verna-patak (Sió-patak) Ny-i oldalán, a vízfolyást kísérő domboldalon, a dombperem és a patak között félúton. A felszínen, egy kisebb területen (kb. 20×30 m) római kori kerámia- és téglatöredékek (köztük nagyméretű római kori hombáredények töredékei), továbbá római kori téglá- és tetőcserép-töredékek gyűjthetők. A lelőhely a korábbi gyűjtések adata alapján bizonyosan benyúlik a mai gyümölcsös alá.

Rókalyuki-dűlő (hrsz.: 056/9-11): Az egykori tsz-gyümölcsös ma részben felhagyott, részben művelés alatt álló területe terepbejárásra nem volt alkalmas. Az 1970-es években a gyümölcsös É-i részén egy őskori őrlőkövet találtak, a gyümölcsös területén pedig elszórva több kőbalta, illetve annak töredéke is napvilágra került.

Sió-dűlő: A lelőhely a községtől délre helyezkedik el, a Verna-patak (Sió-patak) jelenlegi medrétől kb. 100 m-re Ny-ra, egy vízjárásos területből kiemelkedő, alig észrevehető, É-D-i irányban elnyúló dombon. A szántásban két jellegtelen őskori cseréptöredéket találtunk.

Temető-domb (hrsz.: 0179/9-14): A lelőhely a községi temetőtől és a temető mellett elhaladó É-D-i irányú dűlőúttól K felé, a Verna-patakra (Sió-patakra) lejtő domboldalon található, attól kb. 250 m-re Ny-ra. A lelőhely alatt egy kiszélesedő vizenyős rét terül el, amelynek régi neve Nádfej, a középkorban pedig Sédő volt, ami a ma is meglévő forrásokra utal. A felszínen most gyűjt-

hető őskori kerámia legnagyobb számban egy kb. 30×30 m-es területről származik, ami szürkésbarna színével válik el a környező talajtól. A korábbi megfigyelések alapján a lelőhely kb. 200 m hosszúságú lehet ÉK-DNy-i irányban. Két szélén egy-egy intenzívebb őskori folttal, közepén, egy kis területen pedig római kori leletekkel (emberarcos edény, mécses, vastárgyak stb.). Az őskori részen korábban elsősorban kerámia- és téglatöredékek kerültek elő, de kőeszközök, kőnyersanyag és bronzbalta szintén származik erről a helyről. Az őskori településnyom cserepei az újkőkorra (DVK) és a késő bronzkorra (urnamezős és halomsíros kultúra) keltezhetőek.

Újhegy: A lelőhely a község szőlőhegyének legmagasabb pontját borító erdejében helyezkedik el, a hegy peremén, körív alakban, az É-D-i irányú, Kám-Nagytilaj úttól kb. 400 m-re Ny-ra. Az út a középkorban már biztosan megvolt. Nem kizárt azonban, hogy nyomvonalra még a középkornál is régebbi, hiszen a Rába-völgyet köti össze a Zala-völgygel. Az erdővel benőtt területen az elmondások szerint a nagyjából 400×300 m-es körív alakú területen összesen kb. 8-9 kisebb, pár méter átmérőjű sírhalmok található, amelyek minden valószínűség szerint a római korból származnak. Néhányat közülük az idők folyamán már megbolygattak, mások teljesen ellaposodtak. A halmok kettes, hármas csoportban állnak. A néphagyomány „Törökdomb”-nak nevezi a sírhalmokat.

Munkatárs: Zágórhidi Czigány Balázs.

KISS GÁBOR

298. Ónod, Malom-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, Kö

2004. szeptember 24-én terepbejárást végeztünk Ónod határában a Sajólád és Ónod közötti Malom-dűlő elnevezésű területen. A munka időpontjában a terület jelentős részét ősgep és napraforgó takarta, melynek ÉK-i oldalán a Sajó-parti ártéri erdő (Júlia erdő) vonul végig a két település között. A Malom-dűlő É-i végén a folyó folyásirányával párhuzamosan, egy jól körülhatárolható dombhát húzódik végig É-D-i irányban, méretei kb. 40×250 m. Ennek kb. kétharmad része frissen szántott volt, s így lehetőség nyílt a felszínen szórvány anyag gyűjtésére, mely őskori és középkori kerámiák mellett települési nyomok megfigyelését eredményezte. A lelőhely a 0100/27 és 0101/2 helyrajzi számú ingatlanokra terjed ki.

VERES JÁNOS

299. Ópusztaszer, Szermonostor

(Csongrád megye) Á, Kö

2004 folyamán 4,5 hónapot tudtunk a feltáráson dolgozni. Befejeztük a „fakolostor” É-i szárnyán és udvarán korábban megnyitott szelvények területén a mélyebben lévő, tatárjárás előtti kolostorudvar szintjeinek a kibontását. A 2002-ben megnyitott két új szelvényben fel-